INSIGHT PUBLISHING CENTER

CONFERENCE ON

INTERNATIONAL SCIENTIFIC DEVELOPMENTS: INSIGHTS INTO MODERN SCIENCE AND INNOVATIVE PRACTICES

VOLUME 2
ISSUE 8

AUGUST
SEPTEMBER
2026

INSIGHT PUBLISHING CENTER PUBLICATION

CONFERENCE ON INTERNATIONAL SCIENTIFIC DEVELOPMENTS: INSIGHTS INTO MODERN SCIENCE AND INNOVATIVE PRACTICES

Collection of materials of the republican scientific-practical online conference on the topic

VOLUME 2
ISSUE 8

CONFERENCE ON INTERNATIONAL SCIENTIFIC DEVELOPMENTS: INSIGHTS INTO MODERN SCIENCE AND INNOVATIVE PRACTICES

This collection features theses and articles published in the Conference on international scientific developments: insights into modern science and innovative practices.

Our journal's mission is to promote creative ideas and innovative solutions for the development of modern education. We focus on implementing and designing new educational technologies and fostering integrated learning.

The articles in this collection are a valuable resource for a wide audience, including university professors, teachers at all levels (from high school to primary school), independent researchers, graduate students, and talented undergraduates. The materials of this journal can be used by university professors and teachers, academic lyceum and vocational college teachers, general education school teachers, independent researchers, master's students, scientific staff, talented students, and researchers working in this field.

Please note: The authors are personally responsible for the accuracy of the numbers, data, and citations in the articles included in the journal's collection.

EDITORIAL TEAM

Prof. Péter Csermely, DSc, PhD, Professor at Semmelweis University, Budapest
Prof. Ulrike Diebold, Professor of Surface Physics at TU Wien Austria
Ulrike Diebold,
Professor- Professor of Surface Science at the Institute of Applied Physics
Péter Csermely,
Professor and researcher in biochemistry and complex networks,
Tatyana Shaumyan,
Russian Academy of Sciences: Head of the Center for Indian Studies; Professor of South Asian Politics.
Antonio García Martínez,
PhD in Economics, Professor of Economics, University of Barcelona
Jurayev Khayrullo Fayzievich,
Professor in technical science, Bukhara state technical university
Abdurakhmonov Olim Rustamovich,
Professor in technical science, Bukhara state technical university
Gafurov Karim Xakimovich,
Professor in technical science, Bukhara state technical university
Narziyev Mirzo Sayidovich
Doctor of Technical Sciences (DSc), Bukhara state technical university
Tukhtaeva Zebo Sharifovna,
Doctor of pedagogical sciences, Bukhara State Technical University
Usmonov Akhtam Usmonovich,
PhD in technical science, Associate professor, Bukhara state technical university
Qobilov Hasan Xalilovich
PhD, Associate professor, Bukhara state technical university
Abidov Kamildjan Zarifovich
PhD in technical science, Associate professor, Bukhara state technical university

TABLE OF CONTENTS

1.	**Гелдибаев Бегенч Егендурдыевич**, ОБЗОР ИССЛЕДОВАНИЙ VISION-LANGUAGE MODELS ДЛЯ ЗАДАЧ ВИЗУАЛЬНОГО РАСПОЗНАВАНИЯ	**5**
2.	**Ergashov Ziyodullo Bobir og'li**, O‘ZBEKISTON HUDUDIDA QADIMGI SIVILIZATSIYALARNING SHAKLLANISHI	**10**
3.	**L.K. Jamolova, H.Sh.Sharifov**, FACTORS AFFECTING THE EFFICIENCY OF SOLAR PANELS	**15**
4.	**X.R. G‘afforov**, DIAGNOSIS OF THE LEVEL OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF STUDENTS OF TECHNICAL HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	**18**
5.	**Sag‘dullayeva Zuhra Ne’matulla qizi**, KOMPENSATSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA FRANSUZ TILINI O‘QITISH METODIKASI	**22**
6.	**Astanakulov Ulugbek Khusanovich**, PEDAGOGICAL APPROACHES TO TEACHING WRITING IN EFL: A COMPARATIVE THEORETICAL ANALYSIS	**28**
7.	**Нуруллаева Фарангиз Толибжон кизи**, КОГНИТИВНО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ КОНЦЕПТУАЛЬНОЙ МЕТАФОРЫ В СОВРЕМЕННОМ РУССКОМ ЯЗЫКЕ	**32**
8.	**Zikirullayeva Nilufar Dilmurod kizi**, THE IMPORTANCE OF GREEN ECONOMY IN WORLD ECONOMIC DEVELOPMENT	**35**
9.	**Mansurova Rayxona Adham qizi, S. Chimpo‘latova**, XX ASR MISR ADABIYOTINING YIRIK NAMOYANDASI YOZUVCHI YAHYO HAQQINING HAYOTI VA IJODI	**40**
10.	**Abdiqodirova O'g`iloy Abdirayim qizi**, RAQAMLI TA’LIM TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA TALABALARDA MUSTAQIL TA’LIM KO‘NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI	**44**
11.	**Kodirova Dilfuza**, SATIRICAL ELEMENTS IN THE POLITICAL AND SOCIAL CRITICISM OF JONATHAN SWIFT	**49**
12.	**Meliyeva Sevara Faxriddin qizi**, THE CONNOTATIVE FIELD OF SUBSTANDARD UNITS IN UZBEK AND ENGLISH	**52**
13.	**Муратбаева Азиза Даулетбаевна**, СПОСОБЫ И МОДЕЛИ ОККАЗИОНАЛЬНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ В ПЕРИОДИЧЕСКОЙ ПЕЧАТИ	**57**
14.	**Rustamov Akbar Askarovich**, TAKING INTO ACCOUNT THE AGE-RELATED CHARACTERISTICS OF 6–7-YEAR-OLD CHILDREN IN THE PROCESS OF INDIVIDUALIZED CHESS INSTRUCTION	**62**
15.	**Махамадалиева Н.Р., Хамидуллаева Ф.И., Бабаджанова Н.Т.**, ЦИТОКИНОВЫЙ ПРОФИЛЬ СМЕШАННОЙ СЛЮНЫ КАК	**70**

	МАРКЕР РИСКА РАЗВИТИЯ ГИНГИВИТА У ПОДРОСТКОВ ПОСЛЕ ПЕРЕНЕСЁННОЙ COVID-19 ИНФЕКЦИИ	
16.	**Salimov Nurali Ramazon o`g`li**, O‘ZBEKISTONDA SUN`IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANGAN HOLDA KIBERXAVFSIZLIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	**73**
17.	**Muxammedova Dilshoda Nodir qizi**, PUBLITSISTIK USLUBDA QO‘LLANUVCHI TOPONIMIK PERIFRAZALARNING SINONIMIK XUSUSIYATLARI	**78**
18.	**Safoyev Nodirjon Nematjon o‘g‘li**, O‘ZBEK TILIDAGI AVTOMATIK TARJIMA SIFATINI OSHIRISH UCHUN TAKOMILLASHTIRILGAN BERT YONDASHUVLARI	**84**
19.	**Mustafayeva Matlubaxon Ilhomjon qizi**, SPECIFIC FEATURES OF IDIOMS IN ENGLISH AND RUSSIAN LITERARY TEXTS	**88**
20.	**Умаров Бобурбек Носир угли, Жураев Ахтам Хамроевич**, ИССЛЕДОВАНИЕ ОСНОВНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ВЕРМИКУЛИТА В КАЧЕСТВЕ АДСОРБЕНТА	**93**
21.	**Нуров С.С., Мусаев А.Х.**, МАТЕМАТИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ГАЗОПЕРЕКАЧИВАЮЩЕГО АГРЕГАТА ДЛЯ СИНТЕЗА СИСТЕМЫ АВТОМАТИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ В СРЕДЕ MATLAB/SIMULINK	**95**
22.	**Nazarov Alimardan Kamol o’g’li**, OTA-ONA VA O‘SMIR MUNOSABATLARINI O’GANISHGA OID METODIKALARINING ILMIY ASOSLARI	**100**
23.	**Hamidova Nozima Sirojiddin qizi, Temirova Matlab Ibodovna**, ISHLATILGAN O‘SIMLIK YOG‘LARINI QAYTA ISHLASH ORQALI QO‘SHIMCHA QIYMATLI MAHSULOTLAR OLISHNING TEXNOLOGIK IMKONIYATLARI	**102**
24.	**Azamat Orunbayev**, THE EFFECTS OF AEROBIC-STEP AND PILATES EXERCISES ON STRENGTH, FLEXIBILITY, ANAEROBIC POWER, BALANCE, AND BODY COMPOSITION	**106**
25.	**Saminbayev Mashhurbek Ravshanbek o‘g‘li, Qobulov Boburmirzo Ulug‘bek o‘g‘li**, ANIME YOSHLAR DUNYOQARASHIDA O‘LIM VA HAYOT FALSAFASINING TRANSFORMATSIYASI	**112**
26.	**Yuldasheva Sevara Bakhodir kizi**, THE SPECIFIC FEATURES OF THE OGHUZ LANGUAGE IN WRITTEN MONUMENTS OF THE 11TH-12TH CENTURIES	**116**
27.	**Журакулов Санжар**, КРИТЕРИИ И ПОКАЗАТЕЛИ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ САМОСТОЯТЕЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ ФИЗИКЕ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКИХ НАПРАВЛЕНИЙ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ	**121**
28.	**Yuldoshov Elchinbek Qosim ugli, Khayitov A.A.**, DISPENSARY EXAMINATION FOR ENT DISEASES	**124**

29.	**Nuraliyev Islom Saidaliyevich**, BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARDA TESTOLOGIK KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISHNING AMALIY HOLATI VA XORIJIY TAJRIBANING QIYOSIY-PEDAGOGIK TAHLILI	**129**
30.	**Qazoqov Jo‘rabek Roziqovich, Uvayzov Saidjon Komilovich, Mizomov Muhammad Saydulla o`g`li**, OPERATOR INTERFEYSLARINI ISHLAB CHIQISHDA ERGONOMIK YONDASHUVLAR	**135**
31.	**Maxkamova Xilolaxon Xasanxon qizi**, FORUM FOCUSED INSTROCTION IN COMUNICATIVE ENGLISH CLASSES: BENEFITS AND LIMITATIONS	**139**
32.	**Boboyeva Zebo Hasanovna**, OLIY TA'LIM TIZIMIDA PEDAGOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI	**142**
33.	**Yarasheva Dilnoza Ismoil qizi**, METHODOLOGY FOR DETERMINING FLEXIBILITY IN FEMALE HANDBALL PLAYERS	**147**
34.	**Serikbayeva Dina Altinbayeva**, BOSHLANG‘ICH SINFLARDA MATEMATIK TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR	**151**
35.	**Atamurodova Guljon Komilovna, Abdullayeva Maryambibi Jumaniyazovna**, TALABALARDA IJTIMOIY FAOLLIKNI INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING METODIKASI	**155**
36.	**Abdullayva Mohlaroyim Nodirbek qizi, Rustamova Fotima Umidjon qizi, Rustamova Zuhra Umidjon qizi**, THE INFLUENCE OF DIET ON OVULATORY FUNCTION IN WOMEN AFTER OVARIAN CAUTERIZATION: A LITERATURE REVIEW	**159**
37.	**Kuchkarov Anvarbek Shermirzayevich**, SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL FOUNDATIONS FOR IMPROVING PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS PEDAGOGY IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION	**163**
38.	**Ne’matjonov Turg‘unpo‘lat Shokirjon o‘g‘li**, ANALYSIS OF HISTORICAL TOPONYMS IN THE BABURNAMA	**168**
39.	**Mamatov Axadbek**, BUXORO VOHASIDA NAQSHBANDIYLIK TA'LIMOTINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI	**171**
40.	**To‘rayeva Charosxon Shavkat qizi**, MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING INTELLEKTUAL RIVOJLANISHIDA MONTESSORI METODIKASINING SAMARADORLIGI	**177**
41.	**Tosheva Kamola Komiljon qizi**, TRAINING LOAD PLANNING FOR HIGHLY SKILLED FEMALE WEIGHTLIFTERS	**183**

42.	**Khamraeva Zamira, Razhabov Rustam, Khovaylo Vladimir**, MAGNETIC PROPERTIES AND ELECTRICAL RESISTIVITY OF FE(NI)-MN-AL MELT-SPUN RIBBONS	**189**
43.	**Sirojev Shoxrux Fayzullo o‘g‘li**, THE ROLE OF VOLLEYBALL IN DEVELOPING PHYSICAL AND PSYCHOLOGICAL READINESS	**191**
44.	**Otabek Turlibekov , Oliy Akhmedov , Avazbek Taniberdiyev**, SYNTHESIS, PROPERTIES AND POTENTIAL APPLICATIONS OF QUATERNARY AMMONIUM DERIVATIVES OF CHITOSAN OBTAINED FROM PLEUROTUS OSTREATUS	**194**
45.	**Курамбаева Дилафруз Шаукатовна**, ОБРАЗ УМАЙ В МИФОЛОГИЧЕСКИХ ПРЕДСТАВЛЕНИЯХ КАРАКАЛПАКОВ	**202**
46.	**Keldibekov Jahongir Vali o'g'li**, XOSMAS INTEGRALLAR KONVERGENTLIGINING YANGI SHARTLARI HAMDA ULARNING DIFFERENSIAL TENGLAMALAR MODELLARIGA TATBIQI	**207**
47.	**Sharipov J.R.**, BILATERAL VERTEBRAL ARTERY HEMODYNAMIC RESPONSE IN ARTERIAL HYPERTENSION COMPLICATED BY ISCHEMIC HEART DISEASE	**212**
48.	**N.B. Saidmurodova , G.U. Lutfullaev**, MICROBIOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE NASAL MUCOSA IN PATIENTS WITH CHRONIC SUBATROPHIC RHINITIS ASSOCIATED WITH TYPE 2 DIABETES MELLITUS	**215**
49.	**Narbayeva Sofiya Murod qizi**, SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR ORQALI OLIY TA'LIMDA TALABALARNING AKADEMIK MUVAFFAQIYATINI OSHIRISH	**225**
50.	**Sattarova Muhabbat Alijanovna**, DEVELOPING THE CREATIVE POTENTIAL OF STUDENTS IN PEDAGOGY PROGRAMS	**230**
51.	**Sattarova Muhabbat Alijanovna**, MENTORSHIP MODEL FOR WORKING WITH GIFTED STUDENTS	**232**
52.	**Sattarova Muhabbat Alijanovna**, STRUCTURAL COMPONENTS OF AN INNOVATIVE PEDAGOGICAL MODEL	**235**
53.	**Sodiqova Vazira Yaxyoqul qizi**, CURVATURE CORRESPONDING TO A SQUARE: DEFINITION AND GEOMETRIC MEANING	**237**
54.	**Xoldarova Dilfuza Komiljon qizi**, MUAMMOLI TA’LIM ASOSIDA KOGNITIV VA METAKOGNITIV O‘ZLASHTIRISH TEXNOLOGIYALARINING O‘ZIGA XOS JIHATLARI	**240**
55.	**Dusmurodova Muhayyo Faxritdin qizi**, TA’LIM JARAYONIDA SHAXSIYLASHTIRILGAN O‘QITISH ORQALI SHAXS RIVOJLANISHINI TA’MINLASH USULLARI	**247**
56.	**Jumaboyev Azizjon Sayfiddin o‘g’li**, SAMARQAND O‘LKASHUNOSLIK JAMIYATLARI FAOLIYATIDA MADANIY	**253**

	MEROSNI ASRASH MUAMMOLARI (XX ASRNING 20–80-YILLARI)	
57.	**Файзиев М.М.**, МАТЕМАТИК РЕЖАЛАШТИРИШ АСОСИДА МАРКАЗДАН ҚОЧМА КУЧ ТАЪСИРИДА ЮҚОРИ ЭКСПЛУАТАЦИОН ХУСУСИЯТЛАРГА ЭГА БЎЛГАН АНИЗОТРОП СТРУКТУРАЛИ ЦИЛИНДРСИМОН ФИЛЬТРЛАР ОЛИШ ТЕХНОЛОГИЯСИНИНГ ОПТИМАЛ ПАРАМЕТРЛАРИНИ АНИҚЛАШ	**256**
58.	**Бабажанова Навбахор**, “ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ПРИРОДА ОБРАЗА «ЛИШНЕГО ЧЕЛОВЕКА” В РОМАНЕ И. С. ТУРГЕНЕВА “ДНЕВНИК ЛИШНЕГО ЧЕЛОВЕКА”	**260**
59.	**Абдурахимова Зарнигора Бахтийор кизи, Абдураимова Н.Р.**, РОЛЬ ОБРАЗОВАНИЯ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПЕРЕПОДГОТОВКИ ЖЕНЩИН В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА	**262**
60.	**Sultonov Bobirxon Muhammadxonovich**, FUQAROLIK HUQUQIDA MAJBURIYATLARNING BAJARILISHINI TA'MINLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	**267**
61.	**Akramov Ibrohimjon Oxunjon o‘g‘li**, OILAVIY MUNOSABATLARDA TENG HUQUQLILIK PRINSIPI HUQUQIY MAZMUNI	**270**
62.	**М.М. Файзиев**, ПЛАСТМАССА МАҲСУЛОТЛАРИНИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ЖАРАЁНИДА МОЙДАН ҚАТТИҚ ЗАРРАЧАЛАРНИ АЖРАТИБ ОЛИШ УЧУН ФИЛЬТР ЭЛЕМЕНТЛАРИНИ ОЛИШ ТЕХНОЛОГИЯСИ	**274**
63.	**Turaev Ahmed Kholmominovich**, DIRECTIONS THAT INFLUENCE THE FORMATION OF TESTOLOGICAL COMPETENCE	**277**
64.	**Ixtiyor G‘aniyevich Jalilov**, THE HISTORICAL EXPERIENCE OF THE MAHALLA INSTITUTION AND PUBLIC OVERSIGHT IN SOUTHERN UZBEKISTAN	**280**
65.	**Ixtiyor G‘aniyevich Jalilov**, FACTORS INFLUENCING THE DEVELOPMENT OF FAMILY ENTREPRENEURSHIP IN THE MAHALLAS OF SOUTHERN UZBEKISTAN	**285**
66.	**Yuldashev G‘ulomjon, Qosimov Bekzod Ulug‘bek o‘g‘li**, KARKIDON SUV OMBORI ATROFI TUPROQ PROFILIDA TUZLAR REJIMI VA MIKROELEMENTLARNING RADIAL-LATERAL DIFFERENSIATSIYASI	**289**
67.	**Kamol Akbarov,** KARKIDON SUV OMBORI ATROFI TUPROQ PROFILIDA TUZLAR REJIMI VA MIKROELEMENTLARNING RADIAL-LATERAL DIFFERENSIATSIYASI	**295**
68.	**Jo’rabekova Gulshoda,** KOGNITIV USLUBNING YOSHGA BOG’LIQ XUSUSIYATLARI	**298**

69.	**Sharobiddinova Gulshodaxon Rustamjon qizi,** IKKI O'LCHOVLI SIMPLEKSDAGI ALMASHTIRILGAN VOLTERRA OPERATORLARINING DINAMIKASI HAQIDA	**301**
70.	**Аминова Моҳирахон Мўминжон қизи,** СОЗДАНИЕ ХИМИЧЕСКИХ ПРЕПАРАТОВ ДЛЯ ЗАЩИТЫ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ КУЛЬТУР НА ОСНОВЕ ПРОМЫШЛЕННЫХ ОТХОДОВ И ИХ ПРИМЕНЕНИЕ	**304**
71.	**Rakhmanova Nozimakhon Ibrokhimjon qizi,** NATIONAL-CULTURAL UNITS IN ENGLISH AND UZBEK: A CROSS-LEVEL COMPARATIVE ANALYSIS OF THEIR SEMANTIC, LINGUOCULTURAL, AND PRAGMATIC FEATURES ABSTRACT	**307**
72.	**Dehqonova Shahnoza Anvar qizi,** MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI RAHBARINING BOSHQARUV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH: ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA SAMARALI MEXANIZMLAR	**320**
73.	**Feruz Yuldashev,** ENTREPRENEURIAL DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN UZBEKISTAN: COMPARATIVE EVIDENCE FROM PUBLIC AND PRIVATE UNIVERSITIES	**325**
74.	**Nurullayev Mirxon Muhammadovich,** AGENTLI SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARIDA AXBOROT OQIMI XAVFSIZLIGIGA TAHDIDLAR TASNIFI VA HIMOYALASH USULLARINING QIYOSIY TAHLILI	**329**
75.	**Soibov Johongir Ergash o`g`li,** HUDUDIY ISHLAB CHIQARISH MAJMUALARINI SAMARALI ENERGIYA BILAN TA'MINLASH SXEMALARINI TANLASH MASALALARI	**335**
76.	**Shukurova Ozoda Odil qizi,** RAQAMLI PLATFORMALARDA XIZMAT KO'RSATISH SHARTNOMALARINING ELEKTRON SHAKLI VA UNI TASDIQLASH MUAMMOLARI	**337**
77.	**Qosimov Oybek Abdumannon o'g'li,** PAST INERSIYALI ENERGIYA TIZIMLARIDA GIBRID SHAMOL-QUYOSH ELEKTR STANSIYALARINING CHASTOTA BARQARORLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH	**341**
78.	**Teshaboyev Rivojiddin Ibrohimjon o'g'li,** KUCH TRANSFORMATORLARIDA ENERGIYA ISROFLARI VA ULARNI KAMAYTIRISH USULLARI	**346**
79.	**Ergasheva Zilola Ko'paysin qizi,** MUSIQIY-DIDAKTIK O'YINLAR VOSITASIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING MUSIQIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI	**348**
80.	**To`lqinova Gulsanam Bahtiyor qizi,** TEMIR-BETON KONSTRUKSIYALARNING ZILZILABARDOSHLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY, AMALIY USULLARI	**354**

81.	**To‘xtaraliyev Sohibjon Murodjon o‘g‘li, Xolmatov Dilshod Sottorjonovich,** TEXNOLOGIK CHANG XOSSALARINI TAVSIFLASH VA CHANG TOZALASH QURILMASI SINOVLARINI METODIK ASOSLASH	**358**
82.	**G`oziyev Islomjon Ravshanovich, N.N.Umaraliyev,** GAZ GENERATORI REAKSIYA ZONASIDAGI HARORATNI MASOFADAN O‘LCHASH VA MONITORING QILISH TIZIMINI YARATISH	**362**
83.	**Xudoynazarova Nodira Shaydullayevna,** O‘ZBEKISTONDA HUDUDIY (SHAHAR VA QISHLOQ) AYOLLARINING TADBIRKORLIK IDENTIKLIGI VA MOTIVATSION SOHASI QIYOSIY TAHLILI	**366**
84.	**Бобобекова Шохисита Хоззиржон кизи,** МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПЕРСОНАЛИЗАЦИИ ОБУЧЕНИЯ В ЦИФРОВОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЫ	**369**
85.	**Berdiyorova Mohira Nurali qizi,** MAHALLIY MINERAL QO‘SHIMCHALAR ASOSIDA GIPS BOG‘LOVCHILARINING FIZIK-MEXANIK XOSSALARINI YAXSHILASH	**376**
86.	**Ashurova Sevara Ilxom qizi,** UMUMIY O‘RTA TA’LIM MAKTABLARIDA O‘QUVCHI-QIZLAR O‘RTASIDA VOLEYBOL SPORT TURINI OMMALASHTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARINI TAKOMILLASHTIRISH	**383**
87.	**Muradova Shodiya Zokir qizi,** CHO‘LPON HIKOYALARIDA AYOLLAR ERKI G‘OYALARI («NOVVOY QIZ» VA «QOR QO‘YNIDA LOLA» HIKOYALARI ASOSIDA)	**388**
88.	**Norboyeva Farangiz Alisher qizi,** BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARINING NUTQIY FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISHDA NUTQNI TANISH TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH METODIKASI	**391**
89.	**Orifjanov Shavkatbek Shuxratbek o’g’li,** TEXNOLOGIK JARAYONLARDA NOSOZLIKLARNI SUN’IY INTELLEKT ASOSIDA OLDINDAN PROGNOZLASH USULLARI	**397**
90.	**Khaydarova Ziyodaxon Azimjon qizi,** AN IMPLICIT UPWIND DIFFERENCE SCHEME FOR THE BOUNDARY CONTROL PROBLEM OF HYPERBOLIC SYSTEMS	**402**
91.	**Boynazarova Munojat,** BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH TA’LIM PEDAGOGLARINI TAYYORLASHDA INTEGRATIV YONDASHUVNING XORIJIY TAJRIBA BILAN UYG‘UNLASHUV IMKONIYATLARI	**405**
92.	**Qosimov Fazliddin,** ENERGETIKA TIZIMLARI VA MAJMUAlARINING BARQAROR RIVOJLANISHIDA RAQAMLI BOSHQARUV VA MOSLASHUVCHAN ENERGIYA MAJMUAlARINING O‘RNI	**412**

93.	**T.B.Xakimov,** IKKILAMCHI ISSIQLIKNI ELEKTR ENERGIYASIGA AYLANTIRUVCHI SAMARALI TERMOELEKTROGENERATORLAR	**420**
94.	**Shukurova Saida Qudratovna,** YOSHLAR TARBIYASI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA OILA, MAHALLA VA TA'LIM MUASSASASI HAMKORLIGINING PEDAGOGIK MEXANIZMLARI	**424**
95.	**Yo'ldoshev Otabek,** BETON VA ASFALT ZAVODLARIDA DOZALASH JARAYONLARINI PLC VA SCADA ASOSIDA AVTOMATLASHTIRISH	**432**
96.	**Baxshilloyev Habibulloxon Umarovich,** XAVFSIZLIK HODISALARINI TAHLIL QILISH VA XAVFNI BAHOLASH USULLARINING ZAMONAVIY HOLATI	**437**
97.	**Berdiyorova Mohira Nurali qizi,** MAHALLIY XOMASHYOLAR VA MODIFIKATSIYALANGAN GIPS BOG'LOVCHILARI ASOSIDA G'OVAKLI NAMLIKKA CHIDAMLI DEVORBOP MATERIALLAR TARKIBINI VA TEXNOLOGIYASINI ISHLAB CHIQISH	**442**
98.	**Rasulova Oygul Salom qizi,** VIRUSLAR EVOLUTSIYASI VA MUTATSIYALARINING YANGI INFEKSION KASALLIKLAR PAYDO BO'LISHIDAGI AHAMIYATI	**448**
99.	**Namazova Luiza Zavqi qizi,** INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR ORQALI O'QUVCHILARNING MUSTAQIL FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISH	**453**
100.	**Jo'rayeva Yoqutxon A'zamxo'ja qizi,** BOLALAR INTENSIV TERAPIYASIDA MARKAZIY VENOZ KATETERIZATSIYANI UTT-NAVIGATSIYASI OSTIDA BAJARISH: ASORATLAR PROFILAKTIKASI VA GEMODINAMIK KO'RSATKICHLAR MONITORINGI	**459**
101.	**Urazova Azadaxan Tursinbayevna,** TOG'AY MUROD QISSALARIDA MIF VA AFSONALAR TALQINI.	**465**
102.	**Iroda Berdiyorova Shuhrat qizi,** KOREA'S UNI-PASS ELECTRONIC CUSTOMS AND SINGLE WINDOW: RECOMMENDATIONS FOR UZBEKISTAN	**468**
103.	**Xudayberdiyeva O'g'iloy Hasan qizi,** CHANGLANISHNING FOTOELEKTRIK MODULLAR ENERGIYA ISHLAB CHIQARISHIGA TA'SIRI VA O'ZBEKISTON SHAROITIDA TOZALASH STRATEGIYALARI	**472**
104.	**Sharipova Munojot Murodullayevna,** INVESTITSIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJIY KAPITAL OQIMINI OSHIRISHDAGI ROLI	**478**

INVESTITSIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJIY KAPITAL OQIMINI OSHIRISHDAGI ROLI

Sharipova Munojot Murodullayevna
Zarmed universiteti Buxoro kampusi Muhandislik-iqtisodiyot kafedrasi o'qituvchisi

Qabul qilindi: 28.09.2026
Ko‘rib chiqildi: 29.09.2026
Tasdiqlandi: 30.09.2026

Kalit so'zlar:
investitsiya muhiti, xorijiy kapital, to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar, institutlar, investor huquqlari, O'zbekiston.

Annotatsiya. Tezisda investitsiya muhitini takomillashtirishning xorijiy kapital oqimini oshirishdagi roli xalqaro empirik tadqiqotlar va O'zbekiston me'yoriy hujjatlari asosida ko'rib chiqiladi. 83 ta rivojlanayotgan mamlakat bo'yicha tadqiqotda siyosiy barqarorlik, ichki mojarolarning yo'qligi, asosiy demokratik huquqlar hamda qonun ustuvorligi xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar (XTI) oqimining muhim omillari ekani aniqlangan. O'zbekistonning «Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida»gi qonunidagi investor huquqlari kafolatlari, 2022–2026-yillar taraqqiyot strategiyasi islohotlari va Markaziy bank ma'lumotlari bo'yicha 2024-yilda XTI ning 11,9 mlrd dollarga yetgani tahlil qilinadi. Muhitni takomillashtirish bo'yicha takliflar muallifning mulohazasi sifatida beriladi; muallifning o'z statistik hisob-kitoblari keltirilmagan.

Kirish

Xorijiy kapital oqimi mamlakatning faqat iqtisodiy ko'rsatkichlariga emas, balki investor uchun xavflarni kamaytiruvchi institutlar va qonun kafolatlariga ham bog'liq. Busse va Hefeker 1984–2003-yillar uchun 83 ta rivojlanayotgan mamlakatda siyosiy xavf va institutlarning 12 ta ko'rsatkichi XTI oqimiga ta'sirini baholab, hukumat barqarorligi, ichki mojarolar va etnik keskinliklarning yo'qligi, asosiy demokratik huquqlar hamda qonun va tartib XTI oqimining yuqori darajada ahamiyatli omillari ekanini aniqlagan [1].

O'zbekistonda investitsiya muhitini takomillashtirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylangan. Tezisning maqsadi – investitsiya muhitini takomillashtirishning xorijiy kapital oqimini oshirishdagi rolini xalqaro tadqiqotlar, O'zbekiston qonunchiligi va rasmiy ma'lumotlar asosida ko'rib chiqish hamda takliflar berishdir.

1. Investitsiya muhitining nazariy-empirik asoslari

Investitsiya muhiti tushunchasi investor qaror qabul qilishiga ta'sir qiluvchi siyosiy, huquqiy va institutsional shart-sharoitlar majmuini qamrab oladi. Busse va Hefeker tadqiqotida XTI ning kirib kelishi uchun ayni shu institutsional omillar – siyosiy barqarorlik, qonun ustuvorligi va asosiy huquqlar – muhim bo'lgani ko'rsatilgan [1]. Demak, makroiqtisodiy ko'rsatkichlardan tashqari, investor huquqlarining himoyasi xorijiy kapital jalb etishning asosiy sharti hisoblanadi (muallifning mulohazasi).

Muhitni yaxshilashning ahamiyati faqat kapital hajmi bilan cheklanmaydi. Borensztein va hammualliflari XTI texnologiya o'tkazishning muhim vositasi bo'lib, o'sishga ichki investitsiyaga qaraganda ko'proq hissa qo'shishini, shu bilan birga umumiy investitsiyani birga bir nisbatdan ko'proq oshirishini ko'rsatgan [2]. Shu sababli muhitni takomillashtirish orqali kapital jalb etish uzoq muddatli o'sishga ham ta'sir qilishi mumkin. Asosiy omillar 1-jadvalda keltirilgan.

1-jadval. Xorijiy kapital oqimiga ta'sir qiluvchi omillar bo'yicha manbalar ma'lumotlari

Omil	Dalil	Manba
Siyosiy va institutsional barqarorlik	Hukumat barqarorligi, mojarolar va etnik keskinliklarning yo'qligi, asosiy demokratik huquqlar, qonun va tartib – XTI ning ahamiyatli omillari (83 ta mamlakat, 1984–2003)	[1]
Investor huquqlarining kafolatlari	Huquqlar kafolati, kamsitmaslik, adolatli kompensatsiya, daromadni qayta investitsiyalash	[3]
Bozor islohotlari	Monopoliyalarni tugatish, litsenziyalarni soddalashtirish, xususiy sektor ulushini oshirish	[4]
Texnologiya o'tkazish	XTI o'sishga ko'proq hissa qo'shadi va umumiy investitsiyani to'ldiradi	[2]

Izoh: jadval ko'rsatilgan manbalar asosida muallif tomonidan tuzilgan.

2. O'zbekistonda investor huquqlarining qonuniy kafolatlari

«Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida»gi qonunning (O'RQ-598, 2019-yil 25-dekabr) 15-moddasida davlat investorlarning huquqlarini kafolatlashi, investorlarning qonuniy faoliyatiga aralashmasligi, shuningdek fuqaroligi, doimiy

yashash joyi, faoliyat joyi yoki kelib chiqqan mamlakatiga qarab kamsitmasligi belgilangan; qonun buzilgan taqdirda ham choralar buzilishni bartaraf etish bilan cheklanishi ko'zda tutilgan [3].

Qonunning 10-moddasida investorlarning huquqlari, jumladan mulk musodara qilinganda adolatli kompensatsiya olish va davlat organlarining noqonuniy harakatlari natijasida yetkazilgan zararni qoplashni talab qilish huquqi, 16-moddasida esa investitsiya daromadlarini qayta investitsiyalash yoki qonun doirasida boshqacha foydalanish imkoniyati mustahkamlangan; 2-moddaga ko'ra xalqaro shartnomalar ustuvor kuchga ega [3]. Qonunda, shuningdek, mablag'larni erkin o'tkazish, investitsiyalarni qaytarish, qonunchilikdagi noqulay o'zgarishlardan himoya, sug'urta, murojaat va nizolarni hal etish hamda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash va imtiyozlarga oid moddalar mavjud [3]. Bu moddalarning mazmuni tezisda alohida tahlil qilinmagan.

3. Islohotlar va xorijiy kapital oqimi dinamikasi

2022–2026-yillar taraqqiyot strategiyasida bozor muhitini kengaytirishga qaratilgan choralar belgilangan: 25 dan ortiq faoliyat turida monopoliyalarni tugatish, xususiy sektorning bank aktivlaridagi ulushini 2026-yil oxiriga 60% ga yetkazish, litsenziyalash tartibini soddalashtirish, majburiy talablarning yagona elektron reyestrini 2025-yil 1-iyulgacha to'liq ishga tushirish; farmonning kirish qismida xususiy mulk daxlsizligini kafolatlash ham ta'kidlangan [4]. Jahon banki hisobotida esa investitsiya qonunchiligini zamonaviylashtirish, rag'batlantirish choralarini tartibga solish, ustuvor sohalarda investitsiya muhitini yaxshilash va investitsiyalarni targ'ib qilish institutlarini mustahkamlash islohot ustuvorliklari sifatida keltirilgan [5].

Markaziy bank ma'lumotlariga tayangan Kun.uz xabariga ko'ra, 2024-yilda XTI hajmi 11,9 mlrd dollarni tashkil etib, 53,6% ga oshgan; 2024-yilning IV choragida kirim 3,87 mlrd dollar bo'lib, 2023-yil oxiridagi avvalgi eng yuqori ko'rsatkich (3,41 mlrd dollar)dan oshgan [6]. Bu yangiliklar xabari bo'lib, hisoblash metodologiyasi Jahon bankida keltirilgan strategik maqsad (yiliga 5 mlrd dollar) [5] uchun qo'llanilgan ta'rifdan farq qilishi mumkin, shu sababli ko'rsatkichlar bevosita

solishtirilmaydi. Oqim dinamikasini islohotlar natijasi sifatida baholash uchun alohida tahlil talab etiladi (muallifning mulohazasi).

4. Investitsiya muhitini takomillashtirish bo'yicha takliflar

Tadqiqotlar va qonunchilik tahlilidan kelib chiqib, quyidagi yo'nalishlar taklif etiladi (muallifning mulohazalari): birinchidan, qonuniy kafolatlarning amalda ishlashini ta'minlash, chunki huquqiy me'yorlarning o'zi emas, qonun va tartibning amalda ta'minlanishi XTI oqimiga ta'sir qiladi [1; 3]; ikkinchidan, strategiyada belgilangan monopoliyalarni tugatish va litsenziyalash soddalashtirilishining bajarilishini muntazam kuzatish [4]; uchinchidan, investitsiyalarni targ'ib qilish institutlarini mustahkamlash va ustuvor sohalar bo'yicha takliflar tayyorlash [5]; to'rtinchidan, kapital oqimini hajm bilan birga sifat – texnologiya o'tkazish va mahalliy iqtisodiyotga ta'siri – bo'yicha ham baholash [2]. Oqim hajmi bo'yicha yangiliklarni esa rasmiy statistika bilan tekshirib borish lozim [6].

Xulosa

Xalqaro tadqiqotlar siyosiy va institutsional barqarorlik hamda qonun ustuvorligini xorijiy kapital oqimining muhim omili sifatida ko'rsatadi. O'zbekistonda investor huquqlari qonunda kafolatlangan va bozor islohotlari davom etmoqda; Markaziy bank ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda XTI oqimi sezilarli oshgan. Muhitni takomillashtirishda kafolatlarning amalda bajarilishi, islohotlar monitoringi va kapital sifatini baholash tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Busse M., Hefeker C. Political risk, institutions and foreign direct investment // *European Journal of Political Economy*. – 2007. – Vol. 23, No. 2. – P. 397–415.

2. Borensztein E., De Gregorio J., Lee J-W. How does foreign direct investment affect economic growth? // *Journal of International Economics*. – 1998. – Vol. 45, No. 1. – P. 115–135.

3. O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 25-dekabrdagi O'RQ-598-son Qonuni. Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida. – URL: https://lex.uz/uz/docs/-4664142

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida. – URL: https://lex.uz/uz/docs/-5841063

5. Recommendations for a National FDI Strategy and Roadmap for Uzbekistan: New Sources of Growth. – Washington, DC: World Bank, 2022. – URL: http://hdl.handle.net/10986/37882

6. Foreign direct investment in Uzbekistan increased by over 50% in 2024 // Kun.uz (O'zbekiston Markaziy banki ma'lumotlari bo'yicha). – 2025. – URL: https://monitor.kun.uz/en/news/2025/02/01/foreign-direct-investment-in-uzbekistan-increased-by-over-50-in-2024